

Lessuggesties Rouwen Onderbouw

Niet iedereen praat gemakkelijk over de dood en over rouw. Toch is de dood onlosmakelijk met het leven verbonden. Het leven is vergankelijk. Planten, dieren en ook mensen zullen op een dag sterven. In Nederland verliezen bijna 6.000 kinderen per jaar een van hun ouders (CBS.nl). Daarnaast krijgt een minder grote groep te maken met het verlies van een broer of zus. In elke klas zal er hoe dan ook een moment zijn waarop de kinderen te maken krijgen met het overlijden van iemand. Iemand die dicht bij ze staat, die ze kennen via hun vriendjes of doordat er een heftig voorval in de maatschappij gebeurt.

Niet alleen het overlijden van mensen heeft impact, ook na het verlies van een huisdier is er sprake van een rouwproces. Onderzoek heeft uitgewezen dat het belangrijk is om over dit verlies te praten. Om de vragen die kinderen hebben niet onbeantwoord te laten, maar om hen ruimte te geven om hun gevoelens te uiten en daar aandacht aan te besteden. Hierbij is het belangrijk om de behoeften van de kinderen te volgen.

Deze lesbrief geeft praktische handreikingen om met de leerlingen in de klas te praten over de (angst voor de) dood en rouw. De lessen kunnen onafhankelijk van elkaar worden uitgevoerd

Filmpjes

Wil je samen met de klas een video kijken over het onderwerp? Kijk op:
[Huisje boompje beestje: dood of levend](#)

Klasgenootje missen

Als de klas te maken heeft met het overlijden van een medeleerling, is het goed om het bespreekbaar te maken. Lees bijvoorbeeld het gedicht 'Altijd overal' (uit Doodgewoon) voor.

Praat daarna met de kinderen over wat ze het meest missen aan hun klasgenootje. Wat was bijzonder aan dit kind? En hoe willen ze altijd aan hem of haar blijven denken?

Maak hierna samen een gedenkplek. In de klas of ergens anders. Betrek de kinderen bij de keuze waar de gedenkplek moet komen, maar ook bij het bepalen welke spullen ze er willen neerzetten. Een foto, een kaars, het favoriete boek, de bal waar hun klasgenootje altijd mee speelde ... ?

TIP:

Gebruik het werkblad altaar maken ter inspiratie.

Tipboeken

Kringgesprek

[*luistervaardigheid & spreekvaardigheid*]

Lees een van de tipboeken voor aan de leerlingen. Hou daarna naar aanleiding van dit boek een kringgesprek in de klas over rouw. Creëer een open sfeer, waarin de leerlingen voelen dat ze alles mogen zeggen. Bouw het gesprek rustig op en geef de kinderen de ruimte als ze moeite hebben met het onderwerp. Niets moet.

- Vraag de kinderen wat ze van het boek vonden. Werden ze er verdrietig van? Of vonden ze het juist troostrijk? Wat vonden ze mooi aan het boek?
- Hebben de kinderen weleens meegemaakt dat iemand overleden is? Wie was dat? Hoe was het om afscheid te nemen? Deden ze samen met hun ouders iets speciaals? Wat?
- In het boek *Ik had je nog zoveel willen zeggen* mist Das zijn maatje. Hij schrijft brieven naar zijn maatje en stuurt die met de wind en het water mee in de hoop dat maatje het kan lezen. Wat zouden de kinderen willen zeggen tegen iemand die er niet meer is? En hoe zouden zij de brief versturen? Laat dan de tekening op pagina 20 en 21 zien. Hier hangt Das alle brieven op. De andere dieren uit het bos lezen de brieven en schrijven er iets bij. Wat vinden de kinderen daarvan?

Lang leve de plant

[*schrijf/teken*]

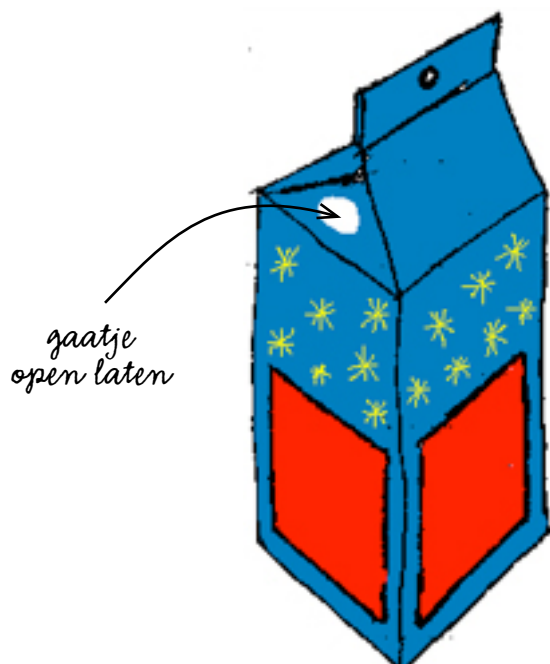
De video van *Huisje Boompje Beestje* gaat over dood en leven in de natuur. Soms zie je om je heen plantjes of bloemen met hun kopje naar beneden hangen. Oowk planten kunnen dus dood gaan. Wat moet je doen om de bloemen goed te verzorgen? Laat de kinderen een tekening maken van een bloem of een plant die heel goed verzorgd wordt. Wat heeft de bloem gekregen? Water? Brood? Eieren? Dat mogen ze er ook bij tekenen.

Na de dood

[*schrijf/teken*]

Lees eerst het boek *Misschien is doodgaan wel hetzelfde als een vlinder worden* voor. In dit verhaal vraagt Christiaan aan opa wat hij denkt dat er is na de dood. Opa antwoordt: "Misschien is het bijzondere aan de dood wel dat niemand het precies weet. Dat we het allemaal gewoon zelf mogen bedenken." Bespreek dit met de leerlingen. Wat denken zij dat er na de dood is? En waarom denken ze dat ze geboren worden?

Laat de leerlingen na de bespreking een tekening maken van wat u besproken heeft. Dat kan een tekening zijn voor iemand die er niet meer is, of een tekening waarin ze laten zien wat zij denken dat er is na de dood. Misschien is er wel confetti, of is er heel veel geel. U kunt hiervoor het werkblad gebruiken.

Benodigheden:

melkpak (goed schoon van binnen)
verf & kwasten
stuk touw
doorzichtig papier
waxinelichtje (of kaarsjes op batterij)

Herdenkingslampion

[Doen]

Lees samen het boek *Kikker en het vogeltje of Kleine Woelmuis*. In deze boeken wordt met aandacht een laatste rustplaats gemaakt voor het vogeltje en de woelmuis. Een plek waar de nabestaanden aan geliefden kunnen denken. Er zijn verschillende manieren om aan iemand te denken die overleden is.

Sommige mensen gaan altijd naar het graf en maken daar een kleurrijk bloemenperkje. Anderen hebben een herdenkingsplek in huis, bijvoorbeeld een altaartje. En soms lopen mensen samen in een optocht om de dode te herdenken. Vaak hebben mensen dan een lampion bij zich, zodat de hele straat verlicht wordt. Dat ziet er dan heel mooi uit.

Maak een lampion met de kinderen om aan de mensen te denken die in hun omgeving zijn overleden. Je kunt het met de kinderen hebben over deze mensen.

Wat vonden ze fijn aan hen? Wat missen ze? Je hoeft natuurlijk niet meteen een stille tocht te organiseren. De lampions kunnen ook voor het raam worden gezet of gehangen om de wereld te verlichten.

Vooraf

Maak het melkpak goed schoon van binnen. Knip of snij drie grote gaten in de zijkanten van het pak. Maak onderaan het pak een kleiner gat voor het waxinelichtje.

Zet een stukje wc-rol vast in het midden van het melkpak zodat het waxine-lichtje niet verschuift.

Tijdens de les

De kinderen verven het pak aan de buitenkant en kunnen het versieren. Met sterretjes of kruisjes. Of iets wat ze doet denken aan de overledene. Aan de binnenkant van de gaten kan het doorzichtig papier worden geplakt. Help de kinderen hier mee.

Maak de bovenkant nu dicht met bijvoorbeeld een nieltang. Laat een gaatje open zodat de warmte kan ontsnappen.

TIP:

Wil je de lampions gebruiken in een optocht? Maak dan nog een extra gat boven in het karton.

Wat is er na de dood?
Is het geel, rood of wit?
Is het vol of leeg?
Wat denk jij?
Tekenaar!